

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

УДК 37.022-056.45(94)

КИРИЧЕНКО Світлана Володимирівна

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РОБОТИ
З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ
В СИСТЕМІ ОСВІТИ АВСТРАЛІЇ**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник - доктор історичних наук, професор
САВЕЛЬЄВ Володимир Леонідович,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
директор Інституту магістратури,
аспірантури і докторантури.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ПАЛАМАРЧУК Валентина Федорівна,
гімназія «Троєщина» Деснянського району міста
Києва, професор-консультант;

кандидат педагогічних наук
КОШАРНА Наталія Володимирівна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
доцент кафедри іноземних мов і методик їх
навчання Педагогічного інституту.

Захист відбудеться 2 лютого 2017 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 29 грудня 2016 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. Д. Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. XXI століття відзначається швидким зростанням світової глобалізації та інтенсивним ростом світової конкуренції. Гігантський попит на інновації повинен стати одним із головних каталізаторів досліджень обдарованості в третьому тисячолітті, адже обдаровані особистості є найціннішим джерелом духовного і матеріального надбання людства, зокрема нашої держави. Саме своєчасне виявлення високих креативних здібностей у дітей є однією із найважливіших умов оптимального розвитку їхніх талантів. Під терміном «діти» в цьому дослідженні слід розуміти наступні вікові групи: діти дошкільного віку, учні загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та середніх спеціальних навчальних закладів. З реформуванням і модернізацією системи освіти в Україні в умовах Болонського процесу пріоритетна увага повинна надаватися підготовці нової генерації суспільства, здатної вивести нашу країну на новий рівень розвитку. На сучасному етапі реформування системи освіти в Україні надзвичайно важливим є питання пошуку й ідентифікації обдарованих дітей та методів їх навчання і розвитку, які слід використовувати для підготовки високоосвічених, енергійних випускників шкіл, спроможних внести свій вклад у розвиток країни. Прийнятий в Україні Державний стандарт освіти від 23.11.2011 р. припускає «...варіативність методик організації навчання, а також наявність в учнів можливості обирати курси за вибором, залежно від власних пізнавальних здібностей». Досягненню мети дидактичної та виховної діяльності сприятиме доцільне залучення перспективних педагогічних традицій, які успішно реалізуються в інших країнах; тому необхідність вивчення підходів зарубіжних дослідників і педагогів до навчання і виховання здібних та обдарованих дітей є нагальною потребою для подальшого використання інноваційних форм і методів навчання в національній системі освіти України.

На сьогодні зарубіжний досвід роботи з обдарованими дітьми достатньо висвітлений у дослідженнях американських і західноєвропейських авторів. Навчальні програми і педагогічні методи підтримки обдарованих дітей в інших країнах вивчені набагато слабше. В даній роботі досліджуються моделі освіти обдарованих і талановитих дітей, які склалися на територіях і в штатах Австралійського Союзу. Система освіти цієї країни залишається невивченою та непопулярною серед іноземних дослідників, хоча насправді вона має ту ж саму бездоганно англійську систему освіти з давніми науковими традиціями та привабливими програмами навчання. Освіта обдарованих і талановитих дітей в Австралії становить інтерес завдяки своїй практичній орієнтованості, прагненню побудувати цілісну загальнонаціональну систему підтримки обдарованих дітей, зокрема з національних меншин, віддалених і сільських місцевостей та з несприятливого соціального середовища.

Слід зазначити, що проблемам визначення обдарованості та її видів приділяли увагу такі відомі вітчизняні (Б. Г. Ананьєв, О. М. Леонтєв, С. Л. Рубінштейн, О. М. Матюшкін, Я. О. Пономарьов, Р. О. Пономарьова-

Семенова) та зарубіжні (А. Біне, Л. Термен, А. Маслоу, Т. Сімон, Дж. Гілфорд, Ф. Гальтон, Е. Торренс) психологи.

Проблеми освіти обдарованих і талановитих дітей в Австралії ґрунтовно відображені в працях австралійських науковців Е. Браггетта, Ф. Уілсона, С. Бейлі, А. Баркана, Р. Беттерхема, М. Морлок. Значна увага в питаннях дитячої обдарованості та таланту приділена в наукових доробках американських вчених Дж. Ван Тассель-Баска, Дж. Беттса, Дж. Рензуллі, Г. Гарднера, Дж. Стенлі, А. Танненбаума, Р. Суботнік, канадського професора Ф. Ганьє та британського професора Е. де Боно. Австралійські вчені Ф. Берджесс, М. Гросс, У. Сміт, Е. Чен проводили дослідження, які підкреслюють важливість створення вчителями особливих умов для обдарованих дітей. Проблемам педагогічної освіти обдарованих дітей присвятили свої роботи австралійські дослідники Л. Бреді, Ч. Каррінгтон, Р. Коннел, Дж. Лейн, Т. Ловат, М. Скілбек.

Нині серед вітчизняних науковців зростає інтерес до проблеми трансформації освіти в Австралії, про що свідчить аналіз фахових наукових видань з педагогіки. Так, педагог А. Сбруєва детально досліджувала тенденції реформування середньої освіти в Австралії на зламі ХХ-ХХІ ст., а роботи С. Корешкової з'ясовують основні засади змін у системі вищої освіти. Проблемам освітньої політики в умовах глобалізації присвячені роботи В. Андрущенко, В. Савельєва, В. Бондаря, В. Кременя. Передовий досвід провідних країн світу у галузі педагогічної освіти вивчають Л. Пуховська, О. Романовський, Н. Кошарна та ін.

Проблема обдарованості є нагальною для науковців України. Так, В. Моляко, О. Кульчицька, О. Антонова, О. Музика, М. Гнатко, А. Сологуб, В. Тименко, В. Киричук, В. Рибалка, В. Титова, М. Туров займаються проблемами творчої обдарованості. Сучасний дидакт В. Паламарчук є автором педагогічної концепції розвивального навчання, програми і методики розвитку інтелектуальних умінь дітей. Значний внесок у розвиток проблеми генезису пріоритетних тенденцій освіти належить українському педагогу Л. Вовк. Вагомими є дослідження, присвячені узагальненню вітчизняного і світового досвіду у галузі дошкільної освіти (Н. Гавриш), позашкільної освіти (О. Биковська, В. Кузь), корекційної педагогіки (В. Сиротюк, М. Шеремет), історії педагогіки (Н. Дем'яненко), педагогіки вищої школи (П. Гусак, М. Корець, О. Падалка, Г. Падалка, Н. Протасова, О. Тимошенко, Л. Сущенко, О. Шевнюк).

Для українських вчених проблема вивчення досвіду австралійської педагогіки є новим напрямком досліджень. Аналіз літератури, в якій відображений стан педагогічної освіти в Австралії на різних етапах, свідчить, що в Україні досвід австралійської педагогіки досліджено фрагментарно; є лише окремі статті в монографіях, енциклопедіях, наукових журналах, що дають коротку інформацію про систему підготовки майбутніх учителів в Австралії. Комплексного аналізу роботи з обдарованими дітьми в австралійській системі освіти не спостерігається. Потреба усунути зазначений

недолік та подальше вивчення ефективного та результативного досвіду реалізації проектів, які застосовуються у системі освіти Австралійського Союзу, зумовила своєчасність та актуальність теми проведеного дослідження: **«Організаційно-педагогічні засади роботи з обдарованими дітьми в системі освіти Австралії».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження є складовою науково-дослідної теми кафедри соціальної освіти та філософії освіти Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова «Принципи організації та тенденції розвитку вищої освіти в ХХІ столітті» (рішення Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова від 22 грудня 2006 року, протокол № 5).

Тема дисертаційного дослідження затверджена рішенням Вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол № 9 від 28 лютого 2013 року) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 23.04.2013 р.).

Об'єкт дослідження – загальна та додаткова освіта в Австралії.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні засади роботи з обдарованими дітьми в державній системі освіти Австралії.

Мета дослідження – здійснити аналіз теоретико-методологічних засад, стану, тенденцій розвитку роботи з обдарованими дітьми в системі освіти Австралії та визначити шляхи використання цього досвіду в системі національної освіти України.

Для досягнення цієї мети поставлені наступні **завдання**:

1. Проаналізувати суспільно-історичні та організаційно-педагогічні передумови, які призвели до виникнення проблеми освіти обдарованих дітей в Австралії.

2. Уточнити зміст понять «обдарованість» і «талант» у філософському, психологічному та педагогічному аспектах.

3. Охарактеризувати напрями та засоби роботи з обдарованими дітьми в державних школах та в системі додаткової освіти Австралії, а також з'ясувати механізми, що забезпечують освітню підтримку обдарованих дітей.

4. Визначити та розглянути основні проблеми, що виявилися в процесі становлення цілісної загальнонаціональної системи освіти обдарованих дітей, та окреслити здобутки у роботі з обдарованими дітьми в Австралії.

5. Розробити методичні рекомендації, враховуючи позитивний австралійський досвід роботи з обдарованими дітьми, для використання в освітньому процесі України.

Методи дослідження. При дослідженні та систематизації матеріалів даного дослідження використовувалися: *порівняльно-педагогічний аналіз* наукової літератури та програмно-методичних матеріалів, який дозволив систематизувати та узагальнити дані про розвиток освіти обдарованих дітей в Австралійському Союзі; *історичний аналіз* законодавчих актів та документів, на основі якого виявлена динаміка розвитку структури та змісту системи освіти

Австралії; *порівняльний аналіз* вітчизняних і зарубіжних оригінальних наукових джерел, який забезпечив ретельне дослідження різноманітних шкільних навчальних планів і програм для обдарованих дітей окремих шкіл в різних штатах Австралії; *наукова інтерпретація* конкретних педагогічних чинників і явищ із застосуванням аналогії, синтезу та систематизації для вивчення суперечностей між основними потребами обдарованої особистості та наявністю засобів для їх забезпечення в освітньо-виховному процесі; *класифікація та теоретичне узагальнення* фактів для формулювання висновків, оцінок та розробки практичних рекомендацій для впровадження їх у систему освіти України.

Основними джерелами інформації при проведенні досліджень є: законодавчі та нормативні акти, програмно-методичні документи з питань освіти обдарованих дітей Департаменту освіти, а також міністерств освіти штатів та територій Австралійського Союзу; документи спеціальних засідань з проблем освіти обдарованих дітей у Сенаті Австралійського Союзу; методичні рекомендації, видання педагогічних організацій, наукові праці навчально-методичних центрів та громадських організацій (Асоціації обдарованих дітей штатів і територій Австралії); матеріали форумів різного рівня, на яких розглядаються нагальні питання підготовки майбутніх вчителів, підвищення кваліфікації вчителів-практиків або їх перепідготовка для роботи з обдарованими дітьми; вітчизняна та зарубіжна науково-педагогічна періодика: журнали «Обдарована дитина», «Педагогіка і психологія», «Педагогіка вищої та середньої школи» тощо, а також «Australasian Journal of Gifted Education» (Австралійський журнал навчання обдарованих дітей), «Australian Education Review» («Огляд австралійської освіти»), «Australian Journal of Education» («Австралійський журнал освіти»), «Education News» («Новини освіти»), «Australian Journal of Higher Education» («Австралійський журнал вищої освіти»); науково-педагогічні роботи австралійських, західноєвропейських і американських вчених-педагогів; вітчизняні науково-педагогічні публікації, що присвячені аналізу системи сучасної освіти обдарованих дітей; педагогічні, філософські, соціологічні словники, енциклопедії, довідники, видані в Україні і за кордоном; Закони України, законодавчі та нормативно-правові акти, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, монографічна та періодична література вітчизняних та зарубіжних науковців, ресурси мережі Інтернет, власні дослідження й розробки за темою дисертаційного дослідження.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* в Україні визначено історичні передумови, що призвели до усвідомлення політиками та науково-педагогічною громадськістю Австралійського Союзу необхідності освітньої підтримки обдарованих дітей в якості соціально значущої мети; виконана періодизація освіти обдарованих австралійських дітей, що обумовлена науково-технічним та економічним прогресом (I етап – з 1932 року, коли відкрились перші «перспективні класи»

для обдарованих у Штаті Новий Південний Уельс, до 70-х років ХХ століття; II етап – з 1979 року до нашого часу);

- *уточнено* понятійно-категоріальний апарат, зокрема такі ключові поняття, як «обдарованість» і «талант». Запропоновано вважати обдарованість як володіння і застосування особистістю видатних природних здібностей в тій або іншій галузі людської діяльності, які дозволяють увійти в 10% кращих серед однолітків, а талант – як видатне вміння особистості систематично розвивати свої здібності, так звані компетенції (знання й уміння), хоча б в одній сфері людської діяльності, які дозволяють їй увійти в 10% кращих серед однолітків, що активно займаються в такій самій галузі. Виявлено та розглянуто концепції обдарованості, на яких ґрунтуються підходи до ідентифікації і навчання обдарованих дітей в системі освіти Австралії, головною з яких є диференційована модель обдарованості й таланту Ф. Ганьє;

- *удосконалено* характеристики стосовно основних напрямів та засобів роботи з обдарованими дітьми в системі шкільної та додаткової освіти Австралії, а саме: диференціація навчальних програм, можливість групування обдарованих дітей, прискорення (якнайшвидший вступ до початкової школи, перехід в наступний клас екстерном, прискорене вивчення предмета, вступу до університету в ранньому віці), прискорення та збагачення (більш швидкий темп вивчення навчального матеріалу при збільшенні обсягу навчального матеріалу) та ін.; виявлені механізми, що забезпечують функціонування і розвиток освітньої підтримки обдарованих дітей, такі як: індивідуалізація навчання, спеціальні програми, селективні класи і школи, проектна робота, підвищення кваліфікації вчителів тощо;

- *подальшого розвитку* набуло дослідження проблем, що стримують становлення цілісної системи освіти обдарованих дітей в Австралійському Союзі, а саме: системно-організаційна нестабільність програм освіти обдарованих, професійна компетентність викладачів, негативне ставлення до високих інтелектуальних здібностей, недостатня розвиненість інфраструктури для можливості системної підтримки обдарованих дітей, що проживають у сільських і віддалених районах, та розглянуто підходи до їх розв'язання.

Практичне значення роботи зумовлене тим, що матеріали дослідження можуть бути використані в практичній роботі загальноосвітніх шкіл та закладів додаткової освіти з обдарованими і талановитими дітьми в Україні. Їх можна застосувати при розробці освітніх програм підготовки та підвищення кваліфікації фахівців для роботи з обдарованими дітьми. Результати дослідження також сприятимуть збагаченню змісту навчальних курсів з загальної та порівняльної педагогіки, історії освіти і країнознавства. Представлені в роботі теорія і практика освітньої підтримки обдарованих дітей в Австралії, які базуються на західноєвропейській та американській моделях, а також на історично обумовлених етнокультурних особливостях життя соціуму, можуть слугувати орієнтиром при розробці регіональних програм модернізації навчання і розвитку обдарованих дітей України. Розроблено методичні

рекомендації щодо використання позитивного австралійського досвіду роботи з обдарованими дітьми в Україні, серед яких приклади форми ведення моніторингу їх навчання, зразковий план роботи з обдарованими дітьми, категоризація основних напрямків роботи з такими дітьми, приклади комплектів тестів для виявлення високих розумових здібностей.

Особистий внесок здобувача полягає у наукових дослідженнях, що були проведені та висвітлені автором у дисертаційній роботі. Наукові ідеї, положення, висновки і пропозиції щодо поліпшення стану освіти обдарованих дітей в Україні, належать особисто автору і є його науковим внеском. Отримані дисертантом результати досліджень знайшли відображення в опублікованих автором роботах.

Апробація результатів дисертації. Дослідження оприлюднювалися й обговорювалися науковою спільнотою на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: XV Міжнародній науково-практичній конференції «Педагогічна освіта: історія, технології, педагогічна майстерність, професіоналізм» (Миколаїв, 2013); Міжнародній науково-практичній конференції «Формування компетентностей обдарованої особистості в системі освіти» (Севастополь, 2013); X Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні педагогічні технології і освітні системи XXI століття» (Кіровоград, 2013), Міжнародній науково-практичній конференції «Парадигми сучасної освіти і науки: теорія, методика і практика» (Кіровоград, 2013), XXXIX Міжнародній науково-практичній конференції «Якість вищої освіти: чинники формування конкурентоспроможності випускників» (Полтава, 2014), IV Міжнародній науково-практичній конференції студентів і молодих учених «Дитинство. Освіта. Соціум» (Київ, 2015), Ювілейній XX Міжнародній науково-методичній конференції «Управління якістю підготовки фахівців» (Одеса, 2015).

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у навчально-методичну діяльність Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та Миколаївського регіонального центру Інституту обдарованої дитини (довідка № 767/13-07 від 26.05.16); навчально-виховний процес Миколаївської гімназії № 4 (довідка № 208 від 25.05.2016) та Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/718 від 11.05.2016).

Публікації за результатами виконаних досліджень. Основні ідеї, положення та результати досліджень висвітлені в 14 опублікованих роботах, з них 7 статей у наукових фахових виданнях, 1 стаття у зарубіжному фаховому виданні, 1 стаття у науковому виданні, 5 – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаної літератури (265 найменування, у тому числі 209 – іноземні) і додатків. Загальний обсяг роботи становить 288 сторінок комп'ютерного

тексту, з яких основного тексту – 218 сторінок. У дисертації представлено 6 таблиць, 2 рисунка, 12 додатків на 43 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено ступінь розробленості проблеми, мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито джерельну базу, комплекс методів, використаних у роботі, подано наукову новизну та практичне значення, висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами, а також представлено особистий внесок здобувача та результати апробації роботи.

У першому розділі «Система освіти обдарованих дітей в Австралії як науково-педагогічна проблема» визначено суспільно-історичні та організаційно-педагогічні умови становлення та розвитку освіти обдарованих дітей Австралії, уточнено поняття «обдарованість» і «талант» в філософському, психологічному та педагогічному аспектах, розглянуто сучасні методи ідентифікації обдарованих дітей в Австралійському Союзі, визначено особливості і основні принципи виявлення непересічних дітей, характерні ознаки їх раннього розвитку, подається класичний підхід до проблем розвитку і потреб обдарованих дітей.

На основі аналізу філософських, психологічних, педагогічних, методичних джерел та офіційних документів з'ясовано, що система освіти Австралії бере початок з перших шкіл, відкритих в Сідней в кінці XVIII століття. Вона має англосаксонське коріння, адже в 1788 році до австралійського берега прибули кораблі з першими англійськими поселенцями. Всього лише за два століття Австралія пройшла шлях від місця заслання ув'язнених до промислово розвиненої держави з одним із найвищих рівнів життя у світі. В 1924 році шість міністрів державної освіти різних штатів Австралії дійшли згоди, що діти, розумові здібності яких набагато вище середнього рівня, повинні навчатися разом у спеціальних класах, де буде значно більше можливостей для розвитку їх талантів. І тільки у 1932 році в штаті Новий Південний Уельс в школах почали відкриватися так звані «перспективні класи» («opportunity classes») для навчання обдарованих дітей та подальшої їх підготовки до вступу в університет. З того часу освіта обдарованих дітей у Австралії знаходиться в стані постійного розвитку. На сьогодні кожен з австралійських штатів і територій має ряд шкіл і громадських організацій, які підтримують обдарованих дітей і надають їм можливість виявити свої таланти. Для вчителів-практиків надаються курси підвищення кваліфікації, а деякі університети відкрили аспірантуру і докторантуру з питань розвитку обдарованих дітей. Все це допомогло створити сприятливі умови для задоволення потреб у поглибленому навчанні обдарованих і талановитих дітей в Австралії.

У результаті дослідження з'ясовано, що поняття «обдарованість», яке прийнято в Австралійському Союзі, є плюралістичним і спирається на визначення американських вчених: С. Марланда (обдаровані і талановиті діти – ті, що визначені кваліфікованими особами, і які через видатні здібності здатні до високої продуктивності), Дж. Рензуллі (обдарованість полягає у взаємодії

трьох основних характеристик: інтелектуальні здібності вище середнього рівня, висока цілеспрямованість (мотивація) і творче мислення) і А. Танненбаума (обдарованість – це здатність виконувати роботу, яка покращує моральне, фізичне, емоційне, соціальне, інтелектуальне або естетичне життя людства) з деякими варіаціями. Ці дефініції дозволяють здійснювати широкий пошук талановитих та потенційно талановитих дітей в різних сферах, таких як творче мислення, танці, музика, образотворче мистецтво, точні науки тощо.

Концепції обдарованості, що реалізовані в австралійській освіті, були засновані на розробках британського науковця Френсіса Гальтона, який стверджував, що «геніальність – результат дії спадкових факторів і передається біологічним шляхом»; на багатофакторній теорії інтелекту американського психолога Луїса Терстоуна, завдяки якій були розроблені численні тести структури здібностей (комплекс тестів загальних здібностей (General Aptitude Test Battery, GABT), тести структури інтелекту Амтхауера (Amthauer Intelligenz-Struktur-Test, I-S-T); на моделі інтелекту і методиці його діагностики британського і американського психолога Реймонда Кеттелла, який виокремив 16 основних структурних елементів особистості для прогнозування широкого спектру поведінки особистості (наприклад, мотивація досягнень, стиль навчання, креативність, вибір професії), а також на доробках американських психологів: на трьохрівневій моделі пізнавальних здібностей людини Джона Б. Керролла, яка визначає види індивідуальних відмінностей пізнавальних здібностей та їх зв'язок (I рівень – «вузькі» здібності; II рівень – «широкі можливості» і III рівень – «загальні здібності»); на триархічній теорії інтелекту Роберта Штенберга (аналітичний інтелект – психологічні кроки для вирішення проблем, творчий інтелект – використання досвіду для розвитку інтуїції і практичний інтелект – вміння розуміти і адаптуватися в контекстах повсякденного життя); тріаді збагачення Джозефа Рензуллі, а також на теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера.

Найбільш популярною концепцією, що офіційно визнається Департаментом освіти Австралійського Союзу та школами окремих штатів і територій, є диференційована модель обдарованості й таланту канадського професора Ф. Ганье, який пропонує чітку відмінність між двома основними поняттями в галузі навчання обдарованих дітей – обдарованістю та талантом. За визначенням ученого, обдарованість – це «володіння і застосування особистістю видатних природних здібностей хоча б в одній галузі людської діяльності, які дозволяють увійти в 10% кращих у своїй віковій групі». Він виділяє шість типів природних здібностей: інтелектуальні, творчі, соціальні, пізнавальні, м'язові і рухові. Талант же, за Ф. Ганье, означає «видатне володіння людиною систематично розвивати свої здібності, так звані компетенції (знання й уміння), хоча б в одній сфері людської діяльності, які дозволяють увійти в 10% кращих серед однолітків, що активно займаються в тій самій галузі».

Огляд сучасних методів ідентифікації обдарованих дітей в Австралійському Союзі показав, що найефективнішим методом є

стандартизоване тестування на виявлення здібностей і досягнень, особливо коли тести висувають високі вимоги, що дозволяє розрізнити різну ступінь обдарованості у дітей, або ж застосування тестів високого рівня для ідентифікації їх по-справжньому унікальних здібностей у певних дисциплінах. Аналіз наукових джерел доводить, що єдиного точного методу ідентифікації обдарованих дітей не існує, тому він має включати комбінацію суб'єктивних і об'єктивних підходів. Основними об'єктивними методами в Австралії є психометричне оцінювання, визначення наявності ключових ознак випереджаючого розвитку, контроль рівня підготовки, тестування музичних і художніх здібностей, оціночне тестування, перевірка завданнями наступних років навчання та творчі роботи. Суб'єктивними методами є думки однокласників, учителів, батьків та власна думка учня.

Основними умовами та напрямками розвитку обдарованих дітей в Австралії є: компетентність учителя та його професійність; контракт між учителем і учнем; самостійне навчання дитини; групування обдарованих дітей для роботи над дослідницьким проектом; додаткові завдання; створення вчителем конкурентного начального середовища; достроковий перехід учня до наступного класу; запрошення лекторів та проведення екскурсій для ознайомлення з новими розробками та ідеями, що виходять за рамки шкільної програми; надання освітніх матеріалів в мережі Інтернет; диференційований підхід до навчання обдарованих дітей за допомогою збільшення обсягу навчального матеріалу, надання завдань підвищеного рівня складності та вступу до початкової школи у ранньому віці, переходу в наступний клас екстерном, прискореного вивчення предмета, дострокового вступу до університету.

У другому розділі **«Організація і зміст навчально-виховного процесу обдарованих дітей в Австралії»** розглянуто основні напрямки роботи з обдарованими дітьми на різних рівнях загальної освіти в окремих штатах та територіях Австралійського Союзу, проаналізовано програми розвитку та підтримки талановитих в системі освіти, розкрито специфіку методів підготовки вчителів та підвищення їх професійної кваліфікації з аспектів освіти та розвитку таких дітей.

Історична різноманітність австралійських регіонів стала причиною децентралізації системи освіти та великої кількості різних програм та методів навчання. Аналіз освітньої підтримки обдарованих і талановитих дітей в школах Австралії показав, що за відсутності єдиного центру з координування їх освіти, кожен штат, територія та навіть кожна середня школа створили свої власні програми навчання для таких дітей. Потреба обдарованих дітей у спеціалізованому навчанні закріплена законодавчими актами та програмними документами міністерств освіти всіх штатів і територій Австралії. Це виводить підтримку таких дітей на рівень системних вимог і не дозволяє ігнорувати її необхідність. Наявна в органах освіти документальна база регламентує освітньо-педагогічну підтримку обдарованих дітей на всіх рівнях шкільної освіти.

В Австралії Федеральний уряд, більшість штатів та територій вкладають значні кошти на підвищення рівня наукової освіти і, зокрема, на підтримку обдарованих дітей. Ці дії розглядаються як значний внесок у розвиток технологічного суспільства наступного покоління. В Австралійському Союзі існує декілька загальнодержавних програм підтримки обдарованих дітей та молоді: програма «Пошук талантів в початкових школах Австралії» (Australian Primary Talent Search (APTS)) для учнів 4-6 класу, а також програма «Пошук талантів в середніх школах Австралії» (Australian Secondary School Educational Talent Search (ASSETS)) для учнів 7-9 класу. Ряд програм, таких як «Творчий підхід в науці і технології», Національний науковий марафон, «Рішення проблем майбутнього», «Наука в дії з Сіменс», «Наукові дослідження», «Таланти», «SMART», «Молоді лідери нового покоління» (YLOC), «Ignite», «Western Ship», «Робокап» («Robocup»), «Гнучкі уми» (Minds in motion), «Глоу» (Glow), «Молоді лідери нового покоління» (YLOC) та багато інших призначені для забезпечення освітніх потреб обдарованих дітей. Національні олімпіади, молодіжні наукові форуми талановитих дітей, клуби за інтересами, різноманітні проекти, школи вихідного дня, літні школи, спеціальні програми університетів, дискусії, семінари та майстер-класи спрямовані на підтримку нестандартного мислення та заохочення інтелектуально обдарованих дітей до розвитку талантів. Музеї, художні галереї, театри, оркестри, хори, інститут кіно і телебачення, дитячі літературні центри спрямовані на розвиток художнього, музичного, творчого, соціального потенціалу юних талантів. Центр дослідження гравітації, обсерваторії, екологічні організації, науково-технічні центри проводять екскурсії та втілюють освітні програми для розширення світогляду допитливих молодих науковців. Всі ці масштабні заходи, що на загальнодержавному рівні запроваджуються Федеральним урядом Австралійського Союзу, сприяють всебічному розвитку молодого покоління, і, як наслідок, Австралія на сьогодні є світовим лідером в освіті обдарованих дітей. Втілення сучасних освітніх методик в навчально-виховний процес професійними педагогами дозволяють дітям Австралійського Союзу досягати значних успіхів в розвитку своїх талантів.

Дослідження сучасних методів організації підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації для роботи з обдарованими дітьми в Австралійському Союзі показало, що вчителі, вивчаючи проблеми та втілюючи методику розвитку обдарованих і талановитих дітей, фактично покращують навички та вміння навчання всіх учнів у своїх класах. Основними принципами підготовки вчителів для роботи з обдарованими дітьми в Австралії є їх навчання у педагогічному закладі, в магістратурі та підвищення професійної кваліфікації без відриву від роботи. Успішна реалізація програм уряду Австралійського Союзу «Учитель ХХІ століття» та «Кваліфікований викладач» стала важливим етапом у становленні цілісної національної системи підтримки освіти обдарованих дітей. Досвід Австралії в підготовці вчителів для роботи з обдарованими дітьми може стати орієнтиром для розробки державних і регіональних програм модернізації навчання вчителів в Україні.

У третьому розділі «Проблеми реалізації здібностей талановитих дітей у порівняльному огляді Австралії та України» висвітлено історію становлення освіти обдарованих дітей в Австралії з кінця XVIII століття та в Україні з 1990-х років, яка призвела до сучасних тенденцій їх підтримки; надається ретроспективний аналіз освітньої політики та програм для талановитих, проаналізовано зміст і організацію навчально-виховного процесу обдарованих та здійснено пошук інноваційних підходів у реформуванні освіти.

Дослідження показало, що в Австралії прихильність до принципів інклюзивності та егалітаризму призвели до гальмування державної політики в галузі освіти обдарованих і талановитих дітей, і навіть до конфлікту між політикою підтримки індивідуальних талантів та рівноправного загального доступу до освіти. Незважаючи на це, зусиллями окремих шкіл, учителів та громадських організацій були впроваджені такі заходи, як перспективні класи, кластерні групи, програми наставництва та прискорення, публікувалися праці про виховання обдарованих у фаховій літературі, організовувалися семінари для вчителів та батьків обдарованих дітей. Багато австралійських учителів вважають за необхідне забезпечувати освітні потреби обдарованих дітей, підтримують також особливі умови для їх навчання та не вважають це елітарним. Цьому сприяє відповідна підготовка вчителів-практиків, адже роль вчителя у розвитку обдарованих дітей є вкрай важливою. Ця точка зору узгоджується з думкою канадського дослідника Ф. Ганьє, що обдарованість переростає у талант під впливом значущих особистостей.

Австралія пройшла довгий шлях становлення освіти обдарованих і талановитих дітей. Чисельні емпіричні педагогічні та психологічні дослідження внесли важливий вклад у знання про навчання, розвиток та світосприйняття обдарованих дітей та підлітків. Незважаючи на прихильність багатьох учителів до принципів інклюзивності та егалітаризму, навчання обдарованих дітей у Австралії знаходиться на високому рівні завдяки прискіпливій увазі Федерального уряду та урядів окремих штатів. Для таких дітей розробляються різноманітні освітні програми та створюється ефективне і сприятливе навчальне середовище. Проте, ці програми постійно знаходяться під загрозою з боку політиків, суспільних груп і навіть вчителів, для яких є ідеологічно неприйнятним припущення, що обдаровані діти відрізняються від своїх однолітків в своїй здатності вчитися. Як визнають австралійські науковці, інтелектуальна перевага все ще не є джерелом національної гордості в їх країні, де домінує національна ідея рівності всіх людей. Існує багато національних героїв в австралійському спорті, проте суспільство не дозволяє собі визнавати героїв у науці. В цьому Австралія відрізняється від європейських країн та Сполучених Штатів, де науковці є загальновідомими та шанованими особистостями. В практиці освіти обдарованих дітей у сучасній Австралії зберігається багато невирішених проблем, однак ведеться цілеспрямована робота щодо їх подолання. Австралійський досвід є цінним джерелом для української освіти щодо прогнозування можливих проблем при роботі з обдарованими дітьми та варіантів їх розв'язання.

В Україні проблема освіти обдарованих дітей почала досліджуватись з 1990 року, коли країна прийняла Декларацію про державний суверенітет. Реформування системи навчально-виховних заходів стало одним з головних умов успішного розвитку незалежної держави, адже виховання інтелектуального потенціалу забезпечує підйом в різних сферах науки і культури та робить країну конкурентоспроможною на світовому рівні. Саме в цей час академік АПН України, доктор психологічних наук, професор В. Моляко засновує наукову школу, яка займається проблемами творчої обдарованості. Незважаючи на те, що Україна як незалежна держава стала розбудовувати свою систему освіти тільки з 1991 року, основні етапи розвитку підтримки обдарованих дітей відбувалися майже одночасно з діями Австралійського Союзу, який мав до того часу вже шестидесятирічну історію з появи перших класів для обдарованих дітей. Україна зіткнулася з аналогічними проблемами, як і Австралія, головною з яких стала відсутність цілісної загальнодержавної системи роботи з обдарованими дітьми та цільового виділення коштів на розробку науково-методичної, дослідницької та експериментальної бази для роботи з ними. Слабка матеріально-технічна база, неповна теоретична обґрунтованість проблеми обдарованості та недостатня підготовка спеціалістів до роботи з юними талантами негативно впливає на рівень підтримки обдарованих дітей, яким не надається належних умов для реалізації їх високих здібностей.

ВИСНОВКИ

1. На підставі вивчення науково-теоретичної історіографії дослідників феномену обдарованості та навчання обдарованих дітей в Австралії, доведено, що науково-педагогічна проблема освіти таких дітей є цілісним динамічним процесом, має більш ніж сторічну історію і розпочалася після того, як французькі вчені А. Біне та Т. Симон у 1904 році розробили психологічні тести, що виявили широкий діапазон індивідуальних особливостей особистості.

В процесі аналізу суспільно-історичних та організаційно-педагогічних передумов, які призвели до виникнення проблеми освіти обдарованих дітей в Австралії, з'ясовано, що в історичному аспекті спеціалізоване навчання обдарованих учнів можна поділити на два основні етапи: перший, починаючи з відкриття перших «перспективних класів» для обдарованих учнів у Штаті Новий Південний Уельс в 1932 році, та другий – після участі австралійської делегації в 1979 році в міжнародній конференції Всесвітньої Ради з питань обдарованих і талановитих дітей. Перший період характеризується стихійним створенням спеціальних умов для навчання здібних дітей зусиллями окремих педагогів та батьків всупереч егалітарній офіційній політиці уряду. Як наслідок, це призвело до децентралізації системи освіти та великої кількості різноманітних програм та методів навчання обдарованих дітей. Другий етап характеризується активізацією діяльності уряду та суспільства в питанні ідентифікації обдарованих учнів та наданням для них спеціальних освітніх програм, що продовжується і дотепер.

2. На основі дослідження філософської, психологічної та педагогічної літератури, присвяченій проблемам обдарованості і таланту, з'ясовано, що однозначної відповіді щодо питання виникнення, видів та визначення обдарованості не існує. В Австралії в основу дефініції цих понять покладено визначення голови Департаменту Освіти США Сідні Марланда (1972 р.), директора американського Національного дослідницького центру з питань вивчення талановитості та обдарованості Джозефа Рензуллі (1978 р.) й американського професора психології Абрама Танненбаума (1983 р.). Наразі найбільшого поширення і прийняття в Австралії отримали визначення обдарованості й таланту канадського професора Ф. Ганьє, згідно якому обдарованість – це володіння і застосування особистістю видатних природних здібностей хоча б в одній галузі людської діяльності, які дозволяють увійти в 10% кращих у своїй віковій групі, а талант – видатне володіння людиною систематично розвивати свої здібності, так звані компетенції (знання й уміння), хоча б в одній сфері людської діяльності, які дозволяють увійти в 10% кращих серед однолітків, що активно займаються в такій самій галузі.

В Австралійському Союзі вдало поєднується декілька концепцій пошуку талановитих дітей. При цьому визнається, що обдарованість є широке поняття, яке охоплює цілий ряд здібностей: інтелектуальні, творчі, соціальні, фізичні. Виявлення та підтримка обдарованих дітей в системі освіти Австралії спираються на евгенічну теорію британського науковця Френсіса Гальтона, диференційовану модель обдарованості і таланту канадського професора Франсуа Ганьє, модель інтелекту і методикку його діагностики британського і американського психолога Реймонда Кеттелла, а також на концепції американських психологів: багатofакторну модель інтелекту Луїса Терстоуна, трьохрівневу модель пізнавальних здібностей людини Джона Керролла, триархічну теорію інтелекту Роберта Штенберга, теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера, тріаду збагачення Джозефа Рензуллі, які в поєднанні виявились вдалими та призвели до істотного прогресу в даній сфері.

3. Аналіз напрямів та засобів роботи з обдарованими дітьми в державних школах та в сфері додаткової освіти Австралії показав, що відсутність централізованого органу роботи з такими дітьми призвела до виникнення різноманітних форм навчання юних талантів, таких як індивідуалізація навчання, диференціація навчальних програм; можливість групування обдарованих дітей; прискорення (якнайшвидший вступ до початкової школи, перехід в наступний клас екстерном, прискорене вивчення предмета, вступ до університету в ранньому віці); прискорення та збагачення (більш швидкий темп вивчення навчального матеріалу при збільшенні обсягу навчального матеріалу) тощо. Більшість шкіл в Австралії розробили свої власні вступні тести та освітні програми для талановитих дітей. Селективні школи теж вносять великий внесок у розвиток талантів своїх вихованців.

Вивчення змін, що відбулися з моменту видатної доповіді австралійського вченого Е. Брагетта перед Шкільною комісією Австралійського Союзу у 1985 році, оцінка відповідності діючої політики і програм надання особливих

освітніх послуг обдарованим дітям, визначення ролі держави в підтримці освіти обдарованих дітей показали, що в Австралії існує декілька успішних програм у цій сфері. Для забезпечення повного розкриття свого розумового потенціалу в Австралійському Союзі обдарованим дітям та їхнім учителям надається необхідна підтримка, відбувається поступове реформування системи підготовки та підвищення кваліфікації учителів. Розробляються, оцінюються та вдосконалюються спеціальні навчальні програми і курси для обдарованих дітей. Впроваджені на практиці пропозиції із реформування шкільної освіти сприяють розробці диференційованих навчальних програм та академічному прискоренню навчання талановитих.

4. При розгляді основних проблем, що виявилися в процесі становлення цілісної загальнонаціональної системи освіти обдарованих дітей з'ясовано, що в Австралії до 80-х років ХХ століття у більшості шкіл особливі умови для навчання здібних дітей впроваджувались дуже повільно через побоювання, що це могло б вважатися недемократичним. Екстремістський егалітаризм 1970-х і 1980-х років на сьогодні в деякій мірі зменшився, але його вплив відчувається й досі, що часто призводить до неоднозначного сприйняття принципу «рівності можливостей». Дуже часто він тлумачиться в тому сенсі, що жодна дитина не повинна отримувати такі освітні можливості, які не підходять переважної більшості дітей її вікової групи. Це призвело до комплексу взаємопов'язаних факторів, які стали перешкодою для розробки спеціальних програм для обдарованих і талановитих дітей.

Першим з цих факторів є професійна компетентність вчителів. Здебільшого вони нездатні розпізнати обдарованих і талановитих дітей. Другий фактор полягає в негативному ставленні суспільства до високих інтелектуальних здібностей дітей. Третій фактор – це наявність структур і механізмів системної підтримки обдарованих дітей. У цьому напрямі в Австралії існують певні недоліки. Але запропоновані на сьогодні міністерствами освіти штатів і територій програми по роботі з обдарованими дітьми і розроблена відповідна документація – потужний керівний інструмент для практичної діяльності в сфері розвитку талантів. Четвертий фактор, який сприяв ігноруванню освітніх потреб обдарованих дітей в Австралії, – це вимога реалізації мінімальних освітніх стандартів. Наразі Департаментом освіти запропоновано розширити рамки національної концепції освіти для врахування не тільки мінімально необхідних еталонних вимог, але й вимог більш високого порядку. П'ятим фактором є системно-організаційна нестабільність програм освіти обдарованих, які передбачають забезпечення спеціальними педагогічними кадрами. Нерегулярні моделі фінансування також не сприяють впровадженню та реалізації освітніх програмних платформ. Шостий фактор – це недостатня розвиненість інфраструктури системної підтримки обдарованих дітей, які проживають у сільських та віддалених районах.

5. На основі узагальнених результатів даного дослідження розроблено методичні рекомендації щодо застосування позитивного австралійського досвіду роботи з обдарованими дітьми в освіті України, а саме: вдосконалення

сучасної системи державної роботи з обдарованими дітьми, що охоплює всі рівні навчально-виховних закладів; взаємодія усіх ланок в системі науки та освіти, а також постійний контроль держави; популяризація досягнень українців, зокрема в науці; постійний моніторинг сучасних світових досліджень в сфері обдарованості; індивідуалізація навчання; надання грантів для отримання європейського досвіду навчання та проведення науково-дослідних робіт; підвищення кваліфікації та професійна перепідготовка кадрів; запровадження в університетах окремого обов'язкового курсу з підготовки до роботи з талановитими дітьми; розробка необхідної бази навчальних програм, методичних посібників та підручників, а також регіональних програм додаткової освіти та їх фінансування; розширення дистанційного навчання; вдосконалення електронних бібліотек, навчальних web-сайтів, мультимедійних програм, презентацій та публікацій; проведення більшого числа конференцій, семінарів тощо з проблем обдарованості для об'єднання лідерів-одномумців, обміну передовим досвідом та практикою, залучення молодих дослідників та вчителів-практиків; залучення спонсорів та меценатів; здійснення просвіти та випуск посібників для батьків з питань діагностики та освіти талановитих дітей; розвиток системи інформування про майбутні заходи для юних дарунів та їх батьків; прийняття низки законів прямої дії щодо стратегічних напрямів розвитку освіти і науки; виділення коштів в бюджеті на освіту не менше 5% ВВП; розробка моніторингової системи контролю якості освіти та умов навчання обдарованих дітей; проведення статистичного дослідження з публікацією аналітичної інформації щодо стану системи виявлення, підтримки та розвитку обдарованих дітей; впровадження ефективного механізму фінансово-економічної підтримки освіти та забезпечення належною оплатою праці наукових та науково-педагогічних працівників; розробка централізованих програм пошуку обдарованих дітей в Україні.

Проведене дослідження не вичерпує всіх напрямків означеної проблеми, пов'язаної з організаційно-педагогічними засадами роботи з обдарованими дітьми в системі освіти Австралії. Подальшого розвитку заслуговує аналіз поглядів на концепт «обдарованість» серед аборигенів Австралії у зв'язку з наявністю у них культурно-освітніх та соціальних особливостей, дослідження ролі інформаційно-комунікаційних технологій в діагностуванні та навчанні обдарованої особистості, створення методики розвитку обдарованої дитини із залученням новітніх інформаційних технологій.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКЛАДЕНІ У ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ АВТОРА

Статті в наукових фахових виданнях

1. Кириченко С.В. Стратегії підтримки обдарованих дітей в Австралійському Союзі / С.В. Кириченко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського : збірник наукових праць / за ред В.Д. Будака, О.М. Пехоти. – Випуск 1.40 (92) : Педагогічна освіта: історія, технології, педагогічна майстерність, професіоналізм. –

Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2013. – 222 с. – (Серія «Педагогічні науки»). – С. 113-116.

2. Кириченко С.В. Історичні та педагогічні умови розвитку освіти обдарованих дітей в Австралії / С.В. Кириченко // Наукові записки : [збірник наукових статей] // М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова ; укл. Л. Л.Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – Випуск СХІ (111). – 248 с. – (Серія педагогічні та історичні науки). – С. 58-63.

3. Кириченко С.В. Підвищення професійної кваліфікації педагогів для роботи з обдарованими дітьми в Австралійському Союзі / С.В. Кириченко // Педагогічний альманах : збірник наукових праць; редкол. В.В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2013. – Випуск 19. – 329 с. – С. 304-310.

4. Кириченко С.В. Методи виявлення обдарованих дітей та психолого-педагогічні умови їх розвитку в Австралійському Союзі / С.В. Кириченко // Вісник Запорізького національного університету : збірник наукових праць. Педагогічні науки / Головний редактор Локарева Г.В. – м. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2013. – Випуск № 3 (21). – (Серія «Педагогічні науки»). – 332 с. – С. 174-179.

5. Кириченко С.В. Проблема можливої неуспішності обдарованих і талановитих учнів в інклюзивних класах Австралії / С.В. Кириченко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка «Серія: Педагогічні науки» : Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів : ЧНПУ, 2015. – 432 с. – С. 391-396.

6. Кириченко С.В. Проблеми освіти обдарованих дітей в австралійській ретроспективі / С.В. Кириченко // Вісник Черкаського університету ім. Богдана Хмельницького : науковий журнал, «Серія: Педагогічні науки»; Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького; гол. ред. Кузьмінський А.І. – Черкаси : ЧНУ, 2015. – Випуск № 13 (346) – 152 с. – С. 134-140.

7. Кириченко С.В. Аналіз освіти обдарованих учнів у штаті Новий Південний Уельс (Австралія) / С.В. Кириченко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка «Серія: Педагогічні науки»; Житомирський державний університет імені Івана Франка; гол. ред. – Житомир : ЖДУ, 2015. – Випуск № 3 (81) – 176 с. – С.154-159.

Стаття у зарубіжному науковому виданні

8. Кириченко С. В. Обучение одарённых детей и подготовка педагогических кадров для работы с ними в Австралии / С. В. Кириченко // Адукацыя і выхаванне. – Минск : РУП Выдавецтва «Адукацыя і выхаванне», 2014. – № 2. – 80 с. – С. 74–79.

Стаття у науковому виданні

9. Кириченко С.В. Освітня підтримка обдарованих і талановитих дітей у середніх школах Австралії в штаті Вікторія / С.В. Кириченко // Науковий вісник інноваційних технологій : Науково-методичне видання. – Кіровоград :

Науково-дослідний центр інноваційних технологій, 2013. – Випуск № 2 (4). – 348 с. – С. 91- 95.

Матеріали і тези науково-практичних конференцій

10. Кириченко С. В. Сутність поняття «обдарованість» у психологічному і педагогічному аспектах, її види та значення в реформі системи освіти Австралії / С.В. Кириченко // Формування компетентностей обдарованої особистості в системі освіти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 26-27 червня 2013 р, м. Севастополь. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2013. – 390 с. – С. 103-107.

11. Кириченко С. В. Проблеми освітньої підтримки обдарованих дітей в Австралійському Союзі / С.В. Кириченко // Сучасні педагогічні технології і освітні системи XXI століття : збірник матеріалів XXI Міжнародної науково-практичної конференції (25 жовтня 2013 р.), / Ред.кол. : В.П. Петков, Н.А. Калініченко, Т.Т. Дмитренко, О.В. Кравченко, А.М. Мехеда, Л.О. Рубан. – Кіровоград : Видавничий центр КІРоЛ, 2013. – 238 с. – С. 156-161.

12. Кириченко С. В. Підготовка педагогічних кадрів як засіб підвищення рівня освіти обдарованих дітей на прикладі австралійського штату Вікторія / С.В. Кириченко // Якість вищої освіти: чинники формування конкурентоспроможності випускників : матеріали XXXIX Міжнародної наук.-метод. конференції, (м. Полтава, 23 – 24 січня 2014 р.) : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2014. – Ч. 1. – 353 с. – С. 103-105.

13. Кириченко С. В. Робота на освітньому просторі з обдарованими учнями штату Південна Австралія / С.В. Кириченко // Вісник Інституту розвитку дитини (додаток): матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених «Дитинство. Освіта. Соціум» , м. Київ, 19 березня 2015 р. – Вип. 6– Київ : 2015. – 535 с. – С. 234-237.

14. Кириченко С. В. Проблеми в освітній підтримці обдарованих дітей Австралії та шляхи їх вирішення / С.В. Кириченко // Управління якістю підготовки фахівців : матеріали ювілейної XX Міжнародної науково-методичної конференції, (м. Одеса, 23-24 квітня 2015 р.) : у 2 ч. – Одеса : Одеська державна академія будівництва та архітектури, 2015. – Ч. 1. – 319 с. – С. 65-66.

АНОТАЦІЇ

Кириченко С.В. Організаційно-педагогічні засади роботи з обдарованими дітьми в системі освіти Австралії. - На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2016.

Дисертація присвячена цілісному аналізу системи освіти обдарованих дітей в Австралійському Союзі. На основі вивчення історичної, філософської, психологічної та педагогічної літератури уточнено сутність поняття «обдарованість», її види та критерії визначення. При аналізі науково-педагогічних джерел і офіційних документів визначено суспільно-історичні та

організаційно-педагогічні умови становлення і розвитку освіти обдарованих дітей Австралії на початку ХХІ століття, розглянута ретроспектива розвитку австралійської освітньої системи, розкриті особливості змісту та організації навчально-виховного процесу, описані основні напрямки і програми роботи з обдарованими дітьми на різних рівнях освіти в окремих штатах і територіях Австралійського Союзу.

Проаналізовано сучасні методи організації підготовки і підвищення професійної кваліфікації педагогів для роботи з обдарованими дітьми в Австралійському Союзі. Дана характеристика методів і форм навчання, що використовуються в процесі педагогічної підготовки, а також описуються програми уряду для вчителів. Критично осмислені та виявлені проблеми і досягнення в освітній підтримці талановитих дітей Австралії.

Вивчено найбільш важливі проблеми навчання і виховання обдарованих дітей в Україні та надані рекомендації щодо їх розв'язання. В результаті порівняльного дослідження, з'ясовано, що для якісної модернізації системи освіти в сфері виховання юних талантів в Україні та Австралії необхідно приймати рішучі дії з боку держави, змінювати ставлення еліти, влади і бізнес-структур до освіти, до особистості вчителя та учнів. Реалізація різних державних і недержавних проектів призведе до створення нового типу наукових і освітніх установ, зростанню наукових здобутків, прискорить темп розвитку економіки і наблизить Україну до рівня життя провідних розвинених країн світу.

Ключові слова: обдарованість, талант, обдаровані діти, методи навчання, навчально-виховний процес, освіта обдарованих і талановитих, система освіти Австралійського Союзу, програми для обдарованих, селективні школи, педагогічна підготовка, додаткова освіта.

Кириченко С.В. Организационно-педагогические основы работы с одаренными детьми в системе образования Австралии. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – общая педагогика и история педагогики. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2016.

Диссертация посвящена целостному анализу системы образования одаренных детей в Австралийском Союзе. На основе изучения исторической, философской, психологической и педагогической литературы уточнена сущность понятия «одаренность», ее виды и критерии определения. При анализе научно-педагогических источников и официальных документов определены общественно-исторические и организационно-педагогические условия становления и развития образования одаренных детей Австралии в начале ХХІ века, рассмотрена ретроспектива развития австралийской образовательной системы, раскрыты особенности содержания и организации учебно-воспитательного процесса, описаны основные направления и

программы работы с одаренными детьми на разных уровнях образования в отдельных штатах и территориях Австралийского Союза.

Проанализированы современные методы организации подготовки и повышения профессиональной квалификации педагогов для работы с одаренными учащимися в Австралийском Союзе. Дана характеристика методов и форм обучения, используемых в процессе педагогической подготовки, а также описываются программы правительства для учителей. Критически осмысленны и выявлены проблемы и достижения в образовательной поддержке талантливых учеников Австралии.

Изучены наиболее важные проблемы обучения и воспитания одаренных детей в Украине и представлены рекомендации по их решению. В результате сравнительного исследования, выяснено, что для качественной модернизации системы образования в сфере воспитания юных талантов в Украине и Австралии необходимо принимать решительные действия со стороны государства, менять отношение элиты, власти и бизнес-структур к образованию, к личности учителя и учеников. Реализация различных государственных и негосударственных проектов приведет к созданию нового типа научных и образовательных учреждений, росту научных открытий, ускорит темп развития экономики и приблизит Украину к уровню жизни ведущих развитых стран мира.

Ключевые слова: одаренность, талант, методы обучения, одаренные дети, учебно-воспитательный процесс, образование одаренных и талантливых, система образования Австралийского Союза, программы для одаренных, селективные школы, педагогическая подготовка, дополнительное образование.

Kyrychenko S.V. Organizational and pedagogical principles of working with gifted children in the Australian education system. – Manuscript.

The thesis submitted for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences on the speciality 13.00.01 – General Pedagogy and History of Pedagogy. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2016.

The thesis is dedicated to holistic analysis of the gifted education system in the Commonwealth of Australia. The education system of Australia is of particular interest because of its efficiency and high standard educational provisions. Advanced educational practices and professional educationalists enable children to develop their talents to their full potential. But the existing hindrances hampering progress in raising gifted children in Australia are not idiosyncratic. In pursuing educational support to children with various kinds of giftedness the Ukrainian pedagogics faces similar challenges. Successful solution to the challenges backed by the Australian experience is a vital necessity in the Ukrainian current educational policy, which defines the subject of the thesis.

The essence of the term “giftedness”, its forms and definition criteria are unveiled in the thesis, based on the study of historical, philosophical, psychological and pedagogical literature. Analyzing academic and pedagogical publications and official documents, social, historical, organizational and pedagogic conditions for

establishing and development of gifted education in Australia at the beginning of 21 century were defined, the Australian educational system development retrospective was reviewed, the particulars of the content and organization of educational process were shown, basic guidelines and programs for working with gifted children at different educational levels in various states and territories of the Commonwealth of Australia were described.

Contemporary methods of organization of pedagogical training and in-service gifted training of teachers in the Commonwealth of Australia were analyzed. The methods and forms of education applied in the course of pedagogical training in Australia were defined; also the government programs for the educators of Australia which became an important stage in establishing a holistic national gifted education support system were described. The Australian experience of teacher in-service gifted training may serve as a guide for development of national and regional programs for enhancement of teacher training in Ukraine.

Problems and achievements in the educational support of gifted children in Australia were identified and critically comprehended. Experiments conducted in the Commonwealth of Australia convincingly display how difficult it is to reform the system of education, to change the teachers' attitude to gifted, remove talent inhibiting hindrances.

The most vital problems of gifted education in Ukraine were explored, and guidelines to solve them were presented. In the result of a comparative study it was ascertained that for proper reforming of the gifted and talented education system both in Ukraine and Australia it is necessary to undertake decisive actions on the part of the state, to change attitude of the elite, governing and business bodies towards education, towards personality of the teacher and the children. Implementation of various governmental and non-governmental projects will result in foundation of a new type of scientific and educational establishments, growing number of scientific discoveries, cultural and ethic achievements of the society, improvement of living standards, spiritual rebirth, enhancement of international political relations, independence and self-sufficiency of young geniuses, their creative initiative which will lead to acceleration of development and strengthening of democratic civil society in our country, reinforcement of national identity and prestige not only in Ukraine but internationally as well. By way of enhancement and restitution of holistic educational system in Ukraine, its specialists will become competitive and demanded in the world, high scientific potential of the country will lead to initiation of progress of state-of-the-art material production, information technologies, speed up the rate of economic development and bring our country living standards nearer to those of the leading developed countries of the world.

Keywords: giftedness, talent, gifted children, methods of education, educational process, gifted education, the Commonwealth of Australia educational system, programs for gifted, selective schools, pedagogical training, additional education.

Підп. до друку 22.12.2016. Формат 60×84/16.
Обл.-вид. арк. 0,9. Ум. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. 2212-1.

Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В.
54038, м. Миколаїв, вул. Бузника, 5/1.
Свідоцтво МК № 11 від 26.01.2007 р.

